

Aan de gemeenteraad

Documentnummer **2016.0.032.322**

Zaaknummer **2014-12-00705**

ONDERWERP: Verzelfstandiging Sportbedrijf Arnhem

Voorstel

1. In te stemmen met de verzelfstandiging van het Sportbedrijf Arnhem op 1 januari 2017.
2. In te stemmen met de financiële consequenties van verzelfstandiging zoals verwoord in de financiële paragraaf en deze te verwerken in MJPB 2017-2021.
3. In te stemmen met de tekst van de concept verzelfstandigingsovereenkomst, en in te stemmen met de machtiging van de wethouder Sport om deze overeenkomst op ondergeschikte punten te wijzigen.
4. In te stemmen met de tekst van de statuten, en in te stemmen met de machtiging van de wethouder Sport om deze statuten op ondergeschikte punten te wijzigen.
5. Kennis te nemen van het bedrijfsplan Sportbedrijf Arnhem.

Inleiding

In juli 2014 bent u middels een raadsbrief geïnformeerd over ons besluit om in te stemmen met de businesscase Verzelfstandiging Sportbedrijf. Deze businesscase inclusief de financiële onderbouwing gaf ons voldoende houvast om een volgende stap te kunnen zetten op de weg naar verzelfstandiging

Dit besluit is nu uitgewerkt in:

1. Een (concept)bedrijfsplan voor het verzelfstandigde Sportbedrijf
2. Een (concept)verzelfstandigingsovereenkomst (incl. bijgevoegde stukken)
3. Een financiële paragraaf
4. De statuten voor de BV Sportbedrijf
5. Het specifiek sociaal statuut

Daarnaast zijn de stukken aangevuld met een risico-analyse uitgevoerd door de afdeling Audit- en Risicomanagement en heeft de OR een advies uitgebracht ten aanzien van het voorstel tot verzelfstandiging en de bijbehorende afspraken.

De financiële consequenties van verzelfstandiging zijn uitgewerkt in de paragraaf financiën.

Beoogd effect

Sinds 2002 is het Sportbedrijf Arnhem een intern verzelfstandigde 'werkmaatschappij'. In hoge mate zelfstandig, maar nog steeds een gemeentelijk onderdeel. Een constructie die begon te knellen. Aan beide kanten. Reden om bij de organisatieverandering in 2012 uit te spreken dat het Sportbedrijf op termijn op eigen benen moet gaan staan.

De doelen van verzelfstandiging zijn:

1. Het creëren van een heldere en zakelijke sturingsrelatie en transparante verhoudingen tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en het Sportbedrijf als opdrachtnemer en uitvoerder van het beleid.
2. Het bevorderen van ondernemerschap.
3. Het vergroten van de besluitvaardigheid, de slagvaardigheid, de efficiency en de speelruimte van het Sportbedrijf.
4. Het versterken van de bestuurlijke slagkracht van het Sportbedrijf.

Argumenten

Het Sportbedrijf in verzelfstandigde vorm opereert zakelijker en efficiënter!

Sinds november 2013 is de verzelfstandiging concreet uitgewerkt en voorbereid. Het belangrijkste motief hiervoor is dat het Sportbedrijf Arnhem, hoewel zij ook na externe verzelfstandiging sterk afhankelijk blijft van overheidssubsidie, een bedrijf is met een eigen dynamiek dat opereert in een dynamische omgeving van sport en bewegen met diverse concurrenten. Het exploiteren van sportaccommodaties is geen kerntaak van de gemeente Arnhem. In de veranderende rol van de overheid, van uitvoering naar regievoering, is het exploiteren van een operationeel bedrijf als een sportbedrijf steeds moeilijker inpasbaar. Het Sportbedrijf is gebaat bij ruimte voor ontwikkeling en ondernemerschap. De dynamische markt van sport en bewegen vraagt om focus: reactiesnelheid in de ontwikkeling van nieuwe producten en activiteiten, daarop afgestemde bedrijfsvoering en slagvaardige medewerkers.

De gemeente geeft de kaders aan en laat het aan de directie van de extern verzelfstandigde instelling over hoe zij hier invulling aan geeft. Het Sportbedrijf wil actief kunnen opereren in de dynamische omgeving van sportstimulering en sportontwikkeling en de daarbij behorende exploitatie van voorzieningen. Om daarmee de doelstellingen uit de Sportvisie, 75% van de Arnhemmers sport en beweegt!, te kunnen behalen. Het Sportbedrijf zal aan deze opdracht uitvoering geven. Om dit te doen is een slagvaardige en toekomstbestendige organisatie nodig die in staat is op een ondernemende en duurzame manier van werken de gewenste resultaten te behalen.

Zo groeien beiden organisaties toe naar een heldere en zakelijke sturingsrelatie en een transparante verhouding tussen de gemeente in haar rollen als beleidsmaker, opdrachtgever en financier en het Sportbedrijf als opdrachtnemer en uitvoerder van dat beleid. De nieuwe beleidsopdracht die samen met de afdeling Beleid en Regie en het Sportbedrijf is opgesteld, legt de nadruk op het bereiken van doelen en effecten. Op deze manier wordt invulling gegeven aan ieders nieuwe rol. Hierbij horen ook de afspraken over de governance bij privaatrechtelijke rechtsvormen zoals vastgelegd in de nota Afstoffen en Aanscherpen uit 2007. Op basis van deze afspraken participeert de gemeente Arnhem uitsluitend in een privaatrechtelijk rechtsvorm door middel van het bekleden van bestuurs- of commissariaatfuncties indien dit noodzakelijk is om de regievoeren van de gemeente vorm en inhoud te geven. In dat geval vindt de vertegenwoordiging van de gemeente plaats door een bestuurder. Zodra de regierol vorm en inhoud heeft gekregen, trekt de gemeentelijk bestuurder zich uit de bestuurs- en commissariaatfunctie terug. De regie bij vennootschappen wordt dan uitsluitend nog vorm gegeven door middel van aandeelhouderschap. De sturing van de beleidsopdracht vindt via een subsidiebeschikking en een subsidieuitvoeringsovereenkomst plaats. Het

college van burgemeester en wethouders is het bestuursorgaan dat verantwoordelijk is voor het aandeelhouderschap. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente Arnhem in de aandeelhoudersvergadering of laat zich op basis van een daartoe strekkende machtiging vertegenwoordigen.

Het bedrijfsplan: blik op de toekomst!

Het bedrijfsplan is de basis voor de verzelfstandigde organisatie voor de komende jaren. Het Sportbedrijf Arnhem laat hierin zien hoe het in de komende jaren een toekomstbestendig en slagvaardige organisatie wil en kan zijn. In het bedrijfsplan wordt per onderdeel een stand van zaken, ambitie en overzicht van de bijbehorende randvoorwaarden gegeven. Het laat zien dat de organisatie Sportbedrijf Arnhem klaar is voor de overgang naar een verzelfstandigde organisatie. In opdracht van het Sportbedrijf heeft het bureau Drijver+Partners een second-opinion uitgevoerd op het bedrijfsplan.

De verzelfstandigingsovereenkomst

Daar waar het bedrijfsplan financiële of andersoortige afspraken aanhaalt tussen de op te richten BV Sportbedrijf Arnhem en de gemeente, hebben deze een plek gekregen in de (concept) verzelfstandigingsovereenkomst en de daarbijbehorende bijlagen zoals de huurovereenkomsten en de afspraken omtrent beheer en onderhoud (demarcatielijst) van de binnen- en buitensportaccommodaties.

De belangrijkste onderdelen van de verzelfstandigingsovereenkomst zijn opgenomen in de bijgevoegde versie. Dit is echter nog een concept-versie. Dit vindt zijn oorzaak in het feit dat zaken als balans, activa en passiva nu nog niet kunnen worden toegevoegd. Dit gebeurt aan het einde van 2016. Tot het moment van ondertekening (eind 2016) worden deze onderdelen nog nader uitgewerkt en geëxpliciteerd. Daar waar de verzelfstandigingsovereenkomst nog een pm bevat, wordt dit in de implementatiefase nader ingevuld. Deze onderdelen zijn niet van wezenlijke invloed op de bedrijfsvoering van het Sportbedrijf en hebben geen invloed op de financiële situatie.

De statuten, het specifiek sociaal statuut en het OR-advies

Als het bedrijfsplan gaat over het huis dat gebouwd wordt, dan gaat het sociaal statuut over de bewoners van dat huis. In het specifiek sociaal statuut zijn ondermeer afspraken gemaakt over de CAO en het pensioenfonds, de indiensttreding en ontslag, verlofaanspraken, vakantietoelagen, mobiliteit en de overdracht van personeelsgegevens. Er is een akkoord bereikt met de vakbonden over toetreding tot de CAO Vermo alsmede over de totstandkoming van het Specifiek Sociaal Statuut. Vanuit de kant van de gemeente heeft de OR op haar beurt gekeken naar de effecten van de verzelfstandiging voor de achterblijvende organisatie. Tijdens de behandeling van deze adviesaanvraag zijn, ter verduidelijking, diverse vragen gesteld aan de bestuurder. De bestuurder, de gemeentesecretaris, heeft deze vragen schriftelijk beantwoord. De beantwoording is als bijlage bij deze collegenota gevoegd. Op basis daarvan wordt het definitieve advies van de OR opgesteld.

Het Sportbedrijf krijgt de tijd om in positie te komen

Het Sportbedrijf krijgt ruimte voor de ontwikkeling van exploitatieversterkende activiteiten. Met sportief ondernemerschap wil het Sportbedrijf de huidige opdracht beter uitvoeren en vernieuwende, kansrijke producten ontwikkelen die aansluiten bij een duidelijke klantbehoefte. De huur- en exploitatieovereenkomst tussen de gemeente en het Sportbedrijf geldt voor een periode van 10 jaar. Hiertoe hebben wij besloten bij de vaststelling van de businesscase van het Sportbedrijf waarover u per brief bent geïnformeerd. Gedurende

deze periode is het Sportbedrijf preferred-supplier voor de gemeente voor het uitvoeren van het gemeentelijk sportbeleid en het in verband daarmee beheren en exploiteren van de gemeentelijke sportvoorzieningen en -accommodaties.

Wij stellen voor om als budgettair kader te komen tot een meerjarige afspraak van 4 jaar, dit alles onder begrotingsvoorbehoud zoals bedoeld in artikel 4: 34 van de Algemene wet bestuursrecht. Met daarbij de afspraak dat in het geval van eventuele bezuinigingen die in het licht van de gemeentebrede taakstelling gevolgen hebben voor de BV Sportbedrijf, wij bereid zijn om de frictiekosten - die daar mogelijk als gevolg van kunnen ontstaan - op te vangen.

Na deze 4 jaar worden nieuwe afspraken gemaakt.

Met deze afspraak krijgt het Sportbedrijf voldoende ruimte en tijd om haar eigen bedrijf en producten te ontwikkelen en zijn majeure risico's afgedekt. Zij kan zo toe groeien naar een levensvatbare en toekomstbestendige organisatie.

Actualisatie afspraken tussen VBA en SBA

Door het Vastgoedbedrijf en het Sportbedrijf is de uit 2011 daterende demarcatielijst geactualiseerd. Hierin zijn de verantwoordelijk per uit te voeren activiteiten uitgesplitst op de eigenaar/verhuurder (het Vastgoedbedrijf) en de gebruiker/huurder (het Sportbedrijf). Op basis hiervan zijn, in combinatie met de opgestelde meerjaren-onderhouds-plannen per accommodatie, de benodigde onderhoudsbudgetten voor zowel de verhuurder als de eigenaar vastgesteld. Nadere uitwerking hiervan heeft inmiddels plaatsgevonden in het Service Level Agreement en de concept huurovereenkomsten die met ingang van 1-1-2017 tussen het Vastgoedbedrijf en het Sportbedrijf worden afgesloten voor alle door het Sportbedrijf te huren accommodaties (of delen daarvan). De demarcatielijst, het Service Level Agreement, alsmede voorbeelden van de concept-huurovereenkomsten zijn als bijlagen bij de verzelfstandigingsovereenkomst gevoegd.

Kanttekeningen

Het Sportbedrijf krijgt tijd om in positie te komen

Het Sportbedrijf heeft tijd nodig om in positie te komen. Om dit mogelijk te maken is bij de vaststelling van het businesscase afgesproken om voor 10 jaar een exploitatieovereenkomst te sluiten. Hierbij past ook een budgettaire afspraak die daarop aansluit. En aan het Sportbedrijf zekerheid biedt. Dit betekent tegelijkertijd ook dat dit gevolgen heeft voor de flexibele ruimte van de gemeente. Anderzijds willen wij graag op een gezonde manier gemeentelijke organisatie-delen verzelfstandigen. Met deze afspraak geven we hier invulling aan.

Eveneens hanteren we als principe dat wanneer de BV Sportbedrijf wordt aangeslagen voor kapitaallasten deze vanuit de gemeente mee worden overgedragen aan het Sportbedrijf.

Financiën

1. Inleiding

De verzelfstandiging van het Sportbedrijf Arnhem (SBA) per 1-1-2017 tot de BV Sportbedrijf (BV) heeft financiële gevolgen. Het is van belang daarbij te melden dat dit slechts in de eerste jaren leidt tot een tekort. Vanaf 2020 is de verzelfstandiging structureel voordeliger voor gemeente. Daarmee wordt voldaan aan de randvoorwaarde om een verzelfstandiging (minimaal) budgetneutraal te laten zijn. Daarnaast is deze verzelfstandiging nadrukkelijk niet als bezuinigingstaakstelling opgevoerd.

2. Begroting en dekking

De begroting Sportbedrijf is zoveel mogelijk zero-based opgebouwd. De kosten voor het primaire proces zijn gebaseerd op de kosten zoals opgenomen in de huidige gemeentelijke begroting en realisatie in het verleden, met daarbij op een aantal punten uitzonderingen. Deze uitzonderingen en de items die in deze financiële paragraaf van de nota Verzelfstandiging SBA aan bod komen zijn in paragraaf 3 per item nader toegelicht.

De meerjarenbegroting Sportbedrijf vanaf verzelfstandiging in 2017 is als volgt opgebouwd:

bedrijfsplan - begroting na verzelfstandiging					
	2017	2018	2019	2020	2021 en verder
Lasten					
Accommodatiegebonden kosten	€ 5.888.800	€ 5.861.800	€ 5.861.800	€ 5.861.800	€ 5.861.800
Activiteit gebonden kosten	€ 139.900	€ 139.900	€ 139.900	€ 139.900	€ 139.900
Bijdragen derden	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000
Kantoorkosten	€ 584.600	€ 584.600	€ 584.600	€ 584.600	€ 584.600
Lonen en salarissen	€ 7.065.500	€ 7.007.000	€ 6.910.300	€ 6.910.300	€ 6.910.300
raming max bedrag i.v.m. frictiekosten reorganisatie	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ -
dekking frictie binnen budgetten sportbedrijf (taakstelling)	€ -	€ -	€ -200.000	€ -200.000	€ -
Personeel derden	€ 729.700	€ 729.700	€ 729.700	€ 729.700	€ 729.700
Huur accommodaties	PM	PM	PM	PM	PM
Rente en afschrijving bestaande en toekomstige activa	€ 2.061.700	€ 2.111.700	€ 2.188.500	€ 2.185.100	€ 2.185.100
	€ 16.820.200	€ 16.784.700	€ 16.564.800	€ 16.561.400	€ 16.561.400
Baten					
Activiteit gebonden opbrengsten	€ -311.600	€ -311.600	€ -311.600	€ -311.600	€ -311.600
Bijdragen derden	€ -415.100	€ -398.100	€ -392.500	€ -392.500	€ -392.500
Financieringsbaten en lasten	€ -12.500	€ -12.500	€ -12.500	€ -12.500	€ -12.500
Lonen en salarissen	€ -48.500	€ -48.500	€ -48.500	€ -48.500	€ -48.500
Opbrengsten accommodaties	€ -3.803.100	€ -3.803.100	€ -3.803.100	€ -3.803.100	€ -3.803.100
Opbrengsten activiteiten	€ -1.169.300	€ -1.169.300	€ -1.169.300	€ -1.169.300	€ -1.169.300
	€ -5.760.100	€ -5.743.100	€ -5.737.500	€ -5.737.500	€ -5.737.500
Eindtotaal	€ 11.060.100	€ 11.041.600	€ 10.827.300	€ 10.823.900	€ 10.823.900

De dekking van deze kosten zijn als volgt (tabel volgend na punt 4):

- 1) De basis voor het subsidiebedrag 2016 e.v. is het gemeentelijk kader SBA 2017 zoals opgenomen in de MJPB 2016 - 2019.
- 2) In aanvulling hierop is subsidie beschikbaar voor medewerkers bij het sportbedrijf die (nog) gebruik maken van de ID-regeling vanuit het participatiebudget.
- 3) Op concernniveau is budget gereserveerd voor kapitaallasten van investeringen die volgens de demarcatie vanaf verzelfstandiging de verantwoordelijkheid zijn van de B.V. Deze budgetten zijn eveneens als dekking voor subsidie meegenomen. De demarcatielijst is een bijlage bij de verzelfstandigingsovereenkomst.
- 4) Aan de hand van het vastgestelde rekenmodel voor overhead is bepaald welke afbouw van gemeentelijke overhead moet plaatsvinden¹ als gevolg van de verzelfstandiging. De uitkomsten daarvan zijn

¹ In aanvulling op het rekenmodel voor het berekenen van de overhead is een notitie opgesteld door het sportbedrijf (besproken in het DO d.d. 18/4/16). Geconcludeerd is dat er sprake is van een min. en max. variant voor wat betreft de afbouwbaarheid van de overhead.

in eerste instantie als dekking meegenomen, waarbij de gemeente in vier jaar "ingroeit" naar het vrijkomende budget in verband met de afbouw.

	2017	2018	2019	2020	2021
Beschikbare bedragen ter dekking					
Basisbedrag kpl sportbedrijf in MJPB 2016 - 2019	€ 8.174.900	€ 8.077.800	€ 7.994.900	€ 7.994.900	€ 7.994.900
Bijdrage uit participatiebudget tbv ID'ers	€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000
Onttrekking aan MIP (gereserveerde kapitaallasten SBA invest. 2015)	€ 753.000	€ 723.000	€ 886.000	€ 886.000	€ 886.000
Dekking kapitaallasten Saksen Weimar (inzet reserve)	€ 128.700	€ 125.300	€ 121.900	€ 118.500	€ 118.500
Budget vastgoed t.b.v. huur accommodaties BV Sportbedrijf	PM	PM	PM	PM	PM
Budget vrijkomend bij gemeente a.g.v. afbouwbare overhead	€ 880.000	€ 1.201.500	€ 1.527.000	€ 2.459.000	€ 2.459.000
Dekking verzelfstandiging	€ 10.088.600	€ 10.279.600	€ 10.681.800	€ 11.610.400	€ 11.610.400
Benodigde bedragen verzelfstandiging Sportbedrijf					
	2017	2018	2019	2020	2021
Benodigd t.b.v. subsidie verzelfstandigd Sportbedrijf	€ 11.060.100	€ 11.041.600	€ 10.827.300	€ 10.823.900	€ 10.823.900
Benodigd budget tbv structurele extra lasten governance gemeente Arnhem	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Benodigd budget tbv incidentele extra lasten DIV gemeente Arnhem	€ 50.000				
Benodigd bedrag a.g.v. verzelfstandiging NA	€ 70.000	€ 70.000	€ 70.000	€ 70.000	€ 70.000
Kosten verzelfstandiging (totaal gemeente en sportbedrijf)	€ 11.195.100	€ 11.126.600	€ 10.912.300	€ 10.908.900	€ 10.908.900
Resultaat verzelfstandiging	€ -1.106.500	€ -847.000	€ -230.500	€ 701.500	€ 701.500

Rekening houdende met zowel de kosten van de verzelfstandiging van het sportbedrijf zelf als met een aantal bijkomende kostenposten, leidt dit tot een extra last (ca. € 2,2mln.) voor de gemeente in de jaren 2017 t/m 2019 (geel gemarkeerde bedragen). Vanaf 2020 wordt evenwel een structureel voordeel van ca. € 700.000 behaald. Dat betekent dat de incidentele nadelen van de eerste drie jaren in 2023 zijn terugverdiend.

In de Perspectiefnota 2017-2020 stelt het College voor om een Bestemmingsreserve Verzelfstandigingen in het leven te roepen. In de opbouw van deze bestemmingsreserve is rekening gehouden met aanloopverliezen van de verschillende verzelfstandigingen.

3. Toelichting bij de begroting

3.1 Accommodatiegebonden kosten

Aan accommodatiegebonden kosten is een bedrag van ca. € 5,8mln. opgenomen. De gemeente blijft eigenaar van de grond en panden na de verzelfstandiging en sluit met de BV als gebruiker en exploitant een huurcontract af op basis van een kostprijsdekkende huur. De huur is belast met BTW, voor zover van toepassing. De demarcatielijst, de meerjarenonderhoudsplanning per accommodatie alsmede de Service Level Agreement "SLA" zijn de basis voor de huurovereenkomsten.

De gemeente Arnhem is verantwoordelijk voor het eigenaarsdeel van het onderhoud; de BV voor het huurdersdeel van het onderhoud op basis van de bij het huurcontract behorende demarcatielijst.

Vanaf het moment van verzelfstandiging zal het Sportbedrijf jaarlijks een (kostprijsdekkende) huur betalen voor de sportaccommodaties. Deze jaarlijkse huurlast wordt gesubsidieerd als onderdeel van de totale lasten van sportbedrijf. De gemeente krijgt vanaf de verzelfstandiging extra inkomsten uit huur en zal dat bedrag inzetten ter verhoging van het subsidiebudget, eea conform de gemaakte afspraken uit de businesscase Sportbedrijf van juni 2015. Per saldo is dit voor zowel de gemeente als de BV een neutrale wijziging. Deze is nog pm. geraamd.

Hierop kan/zal nog gestuurd worden om het vrijkomend budget bij de gemeente (versneld) en positief te beïnvloeden, hetgeen de terugverdientijd van de businesscase positief beïnvloedt.

De definitieve uitwerking van de bijdrage van het Sportbedrijf is pas goed in beeld te brengen na afloop van het proces van plaatsing, na afstemming met ICT over de hoogte van de bijdrage en ook nog over de kosten van huisvesting waarvoor nu een inschatting is gemaakt van € 480k. Duidelijkheid hierover is pas in de loop van 2016 te verwachten. In de financiële doorrekening is, zeker in het eerste jaar een voorzichtige inschatting gemaakt van de afbouwbaarheid (neiging naar minimum-variant).

3.2 Activiteit gebonden kosten

Kosten (inkoop) die verband houden met de organisatie van activiteiten en de reguliere exploitatie van kantines. Aan inkoopkosten wordt hier ca € 140.000 begroot (structureel)

3.3 Bijdragen aan derden

In de begroting van het Sportbedrijf is een structureel bedrag van bijna € 150.000 opgenomen dat is bestemd voor subsidies aan derden. Het betreft hier de exploitatiesubsidie die via het Sportbedrijf loopt voor de Stichting Vredenburg en de Stichting Rijkerswoerd in verband met structurele exploitatietekorten.

3.4 Kantoorkosten

In de begroting van het Sportbedrijf is een structureel bedrag van ca. € 580.000 opgenomen voor kantoorkosten.

3.5 Lonen en salarissen

In de gemeentelijke begroting 2017 was voor sportbedrijf een formatie van 127,66 fte opgenomen. In de begroting van het verzelfstandigd sportbedrijf is per 1/1/17, 126,10 aan basisformatie opgenomen en 7 fte aan extra overheadfuncties. Daarmee komt de formatie per 1/1/17 op 133,10 uit.

		2017	2018	2019	2020 e.v.
Totale formatie zelfstandig sportbedrijf	133,10 fte				
Kosten formatie houtskoolschets		€ 6.779.937	€ 6.721.459	€ 6.624.772	€ 6.624.772
Overige personeelskosten		€ 285.570	€ 285.570	€ 285.570	€ 285.570
Lonen en salarissen		€ 7.065.507	€ 7.007.029	€ 6.910.342	€ 6.910.342
Waarvan extra functies i.v.m. zelfstandige bedrijfsvoering:					
Incidenteel					
controller	1,00 fte	€ 96.687	€ 96.687		
inkoop & aanbesteding	0,50 fte	€ 39.721			
contractbeheer	1,00 fte	€ 69.633			
Structureel					
2017 Cao aanpassing ID-groep	nvt	€ 13.000	€ 13.000	€ 13.000	€ 13.000
inkoop & aanbesteding structureel	0,50 fte	€ 39.721	€ 39.721	€ 39.721	€ 39.721
debiteurenbeheer	1,00 fte	€ 48.535	€ 48.535	€ 48.535	€ 48.535
P&O advies incl arbo/bhv	1,00 fte	€ 79.441	€ 79.441	€ 79.441	€ 79.441
contractbeheer	1,00 fte	€ 62.498	€ 62.498	€ 62.498	€ 62.498
Mdw financiële & bedrijfsadm	1,00 fte	€ 48.535	€ 48.535	€ 48.535	€ 48.535
Totaal extra functies	7,00 fte	€ 497.770	€ 388.417	€ 291.730	€ 291.730

a) *Friciekosten reorganisatie*

Het Sportbedrijf voert vooruitlopend op de verzelfstandiging een reorganisatie door. Deze reorganisatie is het gevolg van de nieuw gekozen organisatiestructuur. Het Sportbedrijf heeft haar organisatie zero-based opgebouwd en ingericht. Daarbij is rekening gehouden met nieuwe dan wel andere functies als gevolg van het feit dat het Sportbedrijf een aantal (overhead)werkzaamheden straks zelf dient uit te voeren, waar ze nu nog deels van het concern worden afgenomen. Bovendien heeft het verzelfstandigde Sportbedrijf op onderdelen andere vaardigheden en specifieke competenties nodig als gevolg van haar transitie van een beheersmatige organisatie naar een ondernemend en resultaatgerichte onderneming.

Als gevolg van de reorganisatie verdwijnt naar verwachting 14.1 fte aan formatieomvang binnen het Sportbedrijf. Het gaat vooral om functies in de (in)directe aansturing van medewerkers (ca. 11 fte) en daarnaast enkele adviesfuncties. Daarnaast ontstaat er binnen het Sportbedrijf voor ca. 17.4 formatie aan nieuwe functies. Het betreft hier enerzijds functies in de directe aansturing van medewerkers (ca. 6 fte), anderzijds ondersteunende functies (ca. 5 fte) en functies in de operationele uitvoering van het Sportbedrijf.

Voor de invulling van de nieuwe functies zal een nu nog onbekend deel geworven kunnen worden uit medewerkers wiens functie in het huidige Sportbedrijf komt te vervallen. Het Sportbedrijf zal zich maximaal inzetten om de boventalligen zoveel mogelijk te herplaatsen binnen het verzelfstandigd Sportbedrijf. Medewerkers die niet geplaatst kunnen worden, worden boventallig. Op basis van een raming van de herplaatsbaarheid van bedoelde medewerkers wordt rekening gehouden met frictiekosten van

maximaal € 200.000 per jaar in de jaren 2017 t/m 2020. Al in 2016 zal geanticipeerd worden op de mogelijkheid om deze medewerkers te plaatsen binnen de gemeente Arnhem of daarbuiten. In het financieel beeld van verzelfstandiging wordt in de eerste twee jaren rekening gehouden met de maximale frictiekosten van € 400.000 te dekken uit subsidie. Vanaf 2019 verwacht het sportbedrijf de kosten te kunnen reduceren en/of op te vangen binnen de begroting van het sportbedrijf zelf. De kosten leiden vanaf 2019 niet meer tot een verhoging van de subsidie. Eventuele meerkosten zijn voor rekening en risico van het zelfstandig sportbedrijf en vormen geen reden de gemeentelijke subsidie te verhogen.

b) ID-ers

Het cluster Sportbedrijf heeft een aantal medewerkers in dienst die gebruik maken van de (voormalige) ID-regeling. Na verzelfstandiging komen deze ID'ers in dienst van de BV Sportbedrijf. De gevolgen van de cao-aanpassingen voor de voormalige ID-medewerkers, de huidige algemeen medewerkers binnen het Sportbedrijf, bedragen € 13.000 per jaar. Dit zijn structurele kosten die gelden zolang het dienstverband met betrokkene voortduurt. Bij beëindiging van het dienstverband van bedoelde medewerkers vervalt, conform de oude en bestaande afspraken hierover, de functie en wordt dan ook niet meer opgevuld. Dit betekent niet dat de BV Sportbedrijf geen plaats meer biedt voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Deze mensen krijgen een plek in het te ontwikkelen Leerwerkbedrijf binnen het Sportbedrijf.

De aanspraak die de gemeente maakt op subsidie vanuit het Participatiebudget gaat na verzelfstandiging over op de BV. Dat wil zeggen dat de BV zelf een subsidie-aanvraag bij gemeente in zal dienen ten behoeve van de betreffende medewerkers. Bij beëindiging van de arbeidsovereenkomst van betreffende medewerkers gelden de reguliere subsidievoorschriften. In de begroting vanaf 2017 is rekening gehouden met zowel de kosten van de ID-medewerkers als aan de batenkant de betreffende ID-subsidie uit het participatiebudget. Bij beëindiging van het dienstverband zal zowel de subsidie uit het Participatiebudget als de reguliere subsidie ten behoeve van de overige personeelslasten van de ID'er komt te vervallen.

c) *Opgebouwde vakantierechten*

In het specifiek sociaal statuut is opgenomen dat de aanstelling van werknemers wordt beëindigd bij de gemeente Arnhem en dat medewerkers in dienst treden bij de BV. Vastgelegd is dat werknemers het opgebouwde verlof zoveel mogelijk dienen op te nemen vóór 1 januari 2017. In uitzonderingsgevallen kunnen de leidinggevenden de werknemers toestemming geven ten hoogste 80 uur verlof over te schrijven naar 2017. Dit over te schrijven verlof zal als verplichting worden opgenomen in de openingsbalans van het Sportbedrijf per 1-1-2017.

Binnen het Sportbedrijf is de afspraak gemaakt dat alle leidinggevenden sturen op een zo'n minimaal aantal over te schrijven verlofuren: het jaar 2016 zal worden benut om het maximaal mogelijke verlof op te nemen. Daardoor zal een zo'n laag mogelijk bedrag aan personeelslasten in verband met opgebouwde vakantierechten ten laste worden gebracht van het exploitatieresultaat 2016. Echter, de exacte financiële consequentie van deze afspraak is op voorhand onmogelijk in te schatten.

De gemeente Arnhem betaalt de tot en met 31 december 2016 bij de gemeente Arnhem opgebouwde en gereserveerde vakantietoelage naar keuze van de werknemer ofwel bij de salarisbetaling december 2016 ofwel in januari 2017 uit aan werknemers. Deze keuze wordt aan werknemers geboden omdat uitbetaling voorafgaand aan de privatisering zou kunnen leiden tot vermindering van eventuele huursubsidie.

Feitelijk gaat het hier om personeelslasten die van de gemeente Arnhem overgaan naar het verzelfstandigd sportbedrijf. In de gemeentelijke begroting wordt hiervoor conform het BBV geen afzonderlijke voorziening getroffen en dit wordt in de jaarrekening opgenomen als een 'niet uit de balans blijkende verplichting'. Deze personeelslasten zullen conform de gemeentelijke begrotingsregels ten laste worden gebracht van het exploitatieresultaat 2016. Bij het opmaken van de jaarrekening 2016 zal hierover verantwoording worden afgelegd.

d) WW-premie

Als gevolg van het feit dat de medewerkers in dienst treden van de BV, zullen deze niet langer de ambtenaarstatus hebben. Zij worden werknemers in de zin van de Werkloosheidswet. De gemeente Arnhem is eigen risicodragers en draagt het werkloosheids- en wachtgeldrisico zelf. De gemeente heeft voor dit risico geen expliciete voorziening of bestemmingsreserve getroffen.

De BV zal worden aangeslagen voor WW-premie. De inschatting is dat deze personeelslasten ca. 100.000 per jaar zullen bedragen. In de totale kosten van de BV in de verzelfstandigde situatie is rekening gehouden met deze extra lasten. Voor de gemeente leidt dit tot een afname van het risicoprofiel inzake eventuele wachtgeldaanspraken.

3.6 Personeel derden

In de begroting is € 729.700 opgenomen voor personeel van derden. Voor de inzet van combinatiefunctionarissen is € 348.000 geraamd. De rest is budget (structureel) voor inzet van een flexibele schil (i.c. € 382.000 of 5,5% van de formatie).

3.7 Rente en afschrijving

De activa zijn te onderscheiden in vaste en vlottende activa. De vaste activa zijn voornamelijk het onroerend goed (de gebouwen, zwembaden, sportvelden, etc.) en de vaste inrichting van de gebouwen (kleedkamers, sporthallen, kantine, etc.). Het vastgoed blijft in eigendom van de gemeente Arnhem.

Activa die overgaan naar SBA worden inclusief het bijbehorend kapitaallastenbudget overgedragen tegen de balanswaarde per 31-12-2016, rekeninghoudend met de 'Nota waarden en afschrijven'. Hier tegenover staat een lening met een looptijd gelijk aan de afschrijvingstermijnen van de activa. De gemeentelijke rekenrente wordt berekend over deze lening. In de subsidie aan SBA wordt rekening gehouden met zowel afschrijving- als rentelast van deze activa.

De kapitaallasten kunnen verschillen al naar gelang de afschrijvingswaarde en periode. De boekwaardes en resterende afschrijvingstermijnen per 31-12-2016 zijn bepalend voor de hoogte van het over te dragen kapitaallastenbudget. In de begroting is rekening gehouden met een structureel - gelijk blijvend - bedrag aan kapitaallasten vanaf 2020. Dat betekent dat vanaf 2020 vanuit de budgetten SBA geen vrijval van kapitaallasten ten gunste van het gemeentelijk kapitaallastenbudget zal komen. Het zelfstandig sportbedrijf is met behulp van het structureel gelijkblijvend kapitaallastenbudget van ruim € 2mln. vanaf 2020 in staat om voldoende vervangingsinvesteringen te doen.

4. Dekking gemeente Arnhem subsidie aan Sportbedrijf

4.1 Basisbedrag kostenplaats sportbedrijf in gemeentelijke administratie

De basis voor de subsidie aan sportbedrijf wordt gevormd door het huidige budgetten van het cluster Sportbedrijf in de gemeentelijke begroting. De CMO-inkooptakstelling (ad € 72.110) is hierin verwerkt.

4.2 Onttrekking aan MIP

Sportbedrijf Arnhem heeft jaarlijks te maken met (vervangings)investeringen. De budgetten ten behoeve van rente en afschrijving van bestaande activa zijn al opgenomen in de begroting Sportbedrijf Arnhem 2017 die de basis vormt voor de toe te kennen subsidie. In het gemeentelijk meerjaren investeringsplan is in

voldoende mate rekening gehouden met toekomstige vervangingsinvesteringen. Het bijbehorende kapitaallastenbudget dient vanuit het MIP overgeheveld te worden naar het subsidiebudget Sportbedrijf. Vanaf 2020 is dat een structureel bedrag van € 886.000, waarmee structureel 2,185mln. subsidie wordt opgenomen ten behoeve van kapitaallasten .

Het kapitaallastenbudget wordt binnen de begroting van gemeente Arnhem normaal gesproken gereserveerd op concernniveau. Na afloop van elk boekjaar wordt op basis van de werkelijk geactiveerde bedragen, de budgetten voor rente en activa toegevoegd aan het betreffende cluster. Voor het sportbedrijf betekent dit, dat op basis van de werkelijke investeringen 2016 het kapitaallastenbudget in de begroting vanaf 2016 nog iets kan wijzigen. Vanaf 2016 wordt afgeweken van de normale werkwijze. Eventuele onderbesteding van het krediet 2016 zal in de begroting van sportbedrijf niet meer leiden tot een wijziging van onderstaande bedragen. Overschrijding van het beschikbaar krediet 2016 is niet toegestaan. Het toe te voegen budget kapitaallasten MIP in onderstaande tabel wordt vastgesteld. Vanaf 2019 wordt een vast bedrag van € 886.000 structureel onttrokken aan het gemeentelijk MIP.

De kapitaallasten van de sportvelden van Saksen Weimar zijn een bijzonderheid in deze, en hier apart opgenomen. Dekking voor deze kapitaallasten is afkomstig vanuit de grondexploitatie Saksen Weimar.

Huidig kapitaallastenbudget in begroting Sportbedrijf (21 maart 2016)						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
4230 Afschrijving	1.114.256	1.073.804	1.003.655	947.208	902.312	902.312
4210 Rente activa	582.570	399.299	356.340	316.193	278.309	278.309
L6.2 Kapitaallasten	1.696.826	1.473.103	1.359.995	1.263.401	1.180.621	1.180.621
Kapitaallasten Saksen Weimar						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
4230 Afschrijving		84.875	84.875	84.875	84.875	84.875
4210 Rente activa		47.223	43.828	40.433	37.038	33.643
L6.2 Kapitaallasten		132.098	128.703	125.308	121.913	118.518
Gereserveerd kapitaallastenbudget in MIP gemeente Arnhem tbv Sportbedrijf						
Investeringen cf. planning		1.439.000	1.398.000	1.571.000	1.574.000	
Kapitaallasten gereserveerd		404.000	573.000	723.000	886.000	886.000
totaal kapitaallasten in subsidie Sportbedrijf vanaf 1/1/17						
kapitaallasten begroting SBA			1.488.698	1.388.709	1.302.534	1.299.139
kapitaallasten MIP			573.000	723.000	886.000	886.000
Kapitaallasten in subsidie			2.061.698	2.111.709	2.188.534	2.185.139

4.3 Budget vrijkomend bij gemeente a.g.v. afbouwbare overhead

Tegenover de opbouw van overhead van het zelfstandig sportbedrijf staat de afbouw van gemeentelijke overhead. Om te bepalen welk effect de verzelfstandiging dient te hebben op de gemeentelijke bedrijfsvoering is het rekenmodel Overhead (Berenschot) gehanteerd. Het totaal als gevolg van de verzelfstandiging af te bouwen bedrag aan gemeentelijke overhead is € 2.459.000. In drie jaar tijd kan de gemeente de gewenste afbouw realiseren. In de onderstaande tabel komt dit tot uitdrukking.

Totaal afbouwbaar bedrag o.b.v. rekenmodel		structureel afbouwbaar overhead	aannames in integraal financieel beeld - nog definitieve afspraken over maken			
			afbouw 2017	afbouw 2018	afbouw 2019	afbouw 2020
Effect indirect personeel		€ 390.000	€ -	€ 97.500	€ 195.000	€ 390.000
Effect huisvesting en facilitaire zaken		€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000
Effect ICT		€ 511.000	€ 511.000	€ 511.000	€ 511.000	€ 511.000
Effect overige materiële lasten		€ 85.000	€ -	€ 21.250	€ 42.500	€ 85.000
Effect personeelskosten	IA - communicatie	0,50 € 40.000	€ -	€ 10.000	€ 20.000	€ 40.000
	IA - financieel control	2,40 € 200.000	€ -	€ 50.000	€ 100.000	€ 200.000
	IA - personeel en organisatie	2,00 € 156.000	€ 78.000	€ 98.000	€ 117.000	€ 156.000
	IA - informatievoorziening	0,70 € 51.000	€ -	€ 12.750	€ 25.500	€ 51.000
	IA - informatiemanagement en functioneel beheer	1,20 € 86.000	€ -	€ 21.500	€ 43.000	€ 86.000
	IA - juridisch advies en control	0,70 € 58.000	€ -	€ 14.500	€ 29.000	€ 58.000
	ID - administratie	1,50 € 85.000	€ -	€ 21.250	€ 42.500	€ 85.000
	ID - gegevensbeheer	1,80 € 113.000	€ -	€ 28.250	€ 56.500	€ 113.000
	ID - documentaire informatievoorziening	1,80 € 88.000	€ -	€ 24.500	€ 49.000	€ 88.000
	ID - medewerker contact centrum	0,90 € 51.000	€ 51.000	€ 51.000	€ 51.000	€ 51.000
	ID - gegevensmanagement	0,05 € 5.000	€ -	€ -	€ 5.000	€ 5.000
	ID - huisvesting en facilitaire zaken	2,80 € 159.000	€ 159.000	€ 159.000	€ 159.000	€ 159.000
	ID - ICT 1 en 2	3,50 € 291.000	€ 291.000	€ 291.000	€ 291.000	€ 291.000
		19,85 € 2.469.000	€ 1.170.000	€ 1.491.500	€ 1.817.000	€ 2.459.000

Binnen dit kader is afgesproken dat het sportbedrijf tot 2020 gehuisvest blijft in het stadskantoor Arnhem. Voor huisvesting en facilitaire zaken, ICT en het MCC blijft het sportbedrijf gebruik maken van de faciliteiten etc. van het stadskantoor. Vanaf het moment van verzelfstandiging zal de gemeente de kosten voor gebruik bij de BV in rekening brengen. In het financieel beeld is aangenomen dat in de jaren 2017 t/m 2019 ten bedrage van 1,2mln oplopend tot ruim 1,8mln aan overhead afgebouwd kan worden. Hetzij via doorbelasting van taken/diensten aan het Sportbedrijf, hetzij door verloop van formatie (a.g.v. indiensttreding bij het Sportbedrijf, dan wel via afbouw formatie gemeente).

Voor het restant aan overhead geldt dat afbouw bij gemeente tijd kost. In het financiële beeld is het uitgangspunt gehanteerd dat van de overige af te bouwen gemeentelijke overhead in het 1e jaar nog niets afbouwbaar is; in het 2e jaar is 25% afbouwbaar; in het 3e jaar is 50% afbouwbaar en vanaf 2020 is 100% van de lasten afbouwbaar.

Het Sportbedrijf spant zich maximaal in om zoveel mogelijk boventallige medewerkers (14,1 fte) van het cluster sportbedrijf te plaatsen op nieuwe functies binnen het zelfstandig sportbedrijf. Waar ruimte is, zal het Sportbedrijf daarnaast proberen de nieuwe functies (17,4 fte) in te vullen door overname van medewerkers van de gemeente Arnhem. Als personeel van bovenstaande afdelingen direct geplaatst kan worden op nieuwe functies binnen het Sportbedrijf dan is de overhead voor de gemeente direct afbouwbaar. Het financieel beeld van verzelfstandiging kan daardoor gunstiger worden.

4.4 Benodigde bedragen

Op basis van de nieuwe begroting van de BV is vanaf 2019 structureel een bedrag van ca. € 10,7 miljoen benodigd als subsidie. In de jaren 2017 en 2018 is een hoger bedrag nodig i.v.m. de incidentele extra lasten van de verzelfstandiging.

Vanaf het moment dat het Sportbedrijf zelfstandig is en een subsidierelatie aangaat met de gemeente Arnhem, krijgt de gemeente te maken met extra governance taken. Het gaat dan bijvoorbeeld om extra taken bij subsidiebeheer, het opdrachtgeverschap en businesscontrol. Hier is een structureel budget van € 15.000 voor geraamd.

Vanaf verzelfstandiging is de BV Sportbedrijf zelf verantwoordelijk voor haar archieftaken. De gemeente houdt de verantwoordelijkheid voor de archieven tot 1-1-2017 maar heeft dit tot aan de datum van verzelfstandiging niet gecentraliseerd maar binnen het Sportbedrijf belegd. Het adviseren en (voorbereiden van) fysieke archivering zal naar verwachting extra beslag leggen op de afdeling DIV. Hier is een incidenteel budget van ca. € 50.000 voor geraamd.

Daarnaast is er een bedrag nodig vanwege de verzelfstandiging van het Natuurcentrum Arnhem (NA). In de huidige gemeentelijke situatie is het NA nog onderdeel van het Sportbedrijf. Het NA maakt voor uitvoering van alle bedrijfsvoeringsaspecten niet alleen gebruik van de gemeentelijke overhead, maar ook van

ondersteuning door de bedrijfsvoering van het Sportbedrijf. Per 1-1-2017 gaat ook het NA verzelfstandigen en zal het Sportbedrijf een klein gedeelte van haar eigen overhead moeten afbouwen om zo budget (€ 70.000) vrij te maken ten behoeve van het natuurcentrum. De nieuwe begroting van de BV Sportbedrijf is zero-based opgebouwd, met overheadtaken t.b.v. het natuurcentrum is geen rekening meer gehouden. Nadere toelichting op de kosten voor gebruikersonderhoud is opgenomen in paragraaf 3.1.

Sluitstuk dekking

Uit de financiële paragraaf komt naar voren dat in de periode 2017 - 2019, de beschikbare dekking ontoereikend is. Naar huidige inzichten komt het tekort uit op ca. € 2,9mln. Daarna is het resultaat positief en rendeert de verzelfstandiging. Bij de behandeling van de perspectiefnota 2017-2020 wordt de gemeenteraad voorgesteld om een bestemmingsreserve frictiekosten in te stellen en hierin eenmalig een bedrag te doteren waarmee de frictiekosten van de diverse verzelfstandigingen (w.o. het Sportbedrijf) kan worden opgevangen. In lijn hiermee wordt als beslispunt opgevoerd om in de jaren 2017 -2019, ter dekking van de tekorten bij het Sportbedrijf Arnhem B.V. de Bestemmingsreserve frictiekosten aan te spreken.

5. Overige financiële onderwerpen

5.1 Balansoverdracht

Uitgangspunt voor de overdracht van activa en passiva is de sluitende begroting 2017. Belangrijk is dat het proces van overdracht geborgd plaatsvindt. Ten behoeve daarvan wordt een gezamenlijke werkgroep geformeerd (Sportbedrijf en gemeente) die tot taak heeft de openingsbalans SBA vast te stellen. De belangrijkste balansonderdelen staan hier toegelicht.

a) *Activa*

De materiële vaste activa worden overgedragen door gemeente aan de BV tegen de boekwaarde per 31-12-2016. Het Sportbedrijf is verantwoordelijk voor de juistheid van de bedragen in de gemeentelijke administratie. Na overdracht is de BV niet langer gehouden aan de gemeentelijke richtlijnen voor waardering en afschrijving. Eventuele kosten als gevolg van herwaardering van activa dient de BV zelf op te vangen.

Zie verder 3.7 Rente en Afschrijving voor een toelichting van de activa.

b) *Voorziening dubieuze debiteuren*

De gemeente Arnhem kent een voorziening dubieuze debiteuren. De hoogte van deze voorziening wordt volgens de statistische methode en onderstaande criteria berekend:

- Debiteuren, waarvan een totaalbedrag aan openstaande posten \geq € 50.000 langer openstaat dan 365 dagen.
- Debiteuren, waarvan een totaalbedrag aan openstaande posten \geq € 25.000 langer openstaat dan 730 dagen.
- Aanvulling met posten die buiten de marges vallen, maar een debiteur betreffen die als dubieus wordt beschouwd.

Op basis van de per 31-12-2016 uitstaande privaatrechtelijke debiteuren van het huidig Sportbedrijf Arnhem wordt de voorziening dubieuze debiteuren overgedragen aan de BV.

5.2 Eigen Vermogen

De omvang van het eigen vermogen van het Sportbedrijf is bepaald vanuit een risicogerichte benadering en gebaseerd op het continuïteitsprincipe: als de verzelfstandigde organisatie onverhoopt in financiële

problemen raakt, dient voldoende eigen vermogen aanwezig te zijn om een bepaalde periode te kunnen overbruggen. In die periode kan naar alternatieven worden gezocht.

In de collegenota Regionale Samenwerking Sport dd. 21-1-2014 is gesteld dat Sportbedrijf zelf zorgdraagt voor de vorming van het benodigde eigen vermogen. In de periode 2013 - 2015 heeft het Sportbedrijf geen kans gehad om een reserve te vormen als gevolg van taakstellingen / bezuinigingen die zijn ingevuld. Een analyse van de exploitatiecijfers over de afgelopen jaren, waarin correcties op diverse posten zijn verwerkt, laat een geschoond (cumulatief) exploitatieresultaat zien van ca. € 500.000. Dit bedrag kan aan het Sportbedrijf worden meegegeven ter opbouw van het eigen vermogen en een weerstandsreserve.

Vanaf 1-1-2017 ontvangt de BV sportbedrijf subsidie op basis van de begroting, voor maximaal het verwacht exploitatietekort. In principe kan de subsidie naar beneden bijgesteld worden zodra blijkt dat er in enig jaar een positief resultaat behaald is. Voorstel is om Sportbedrijf bij eventueel positieve resultaten de oorspronkelijk toegekende subsidie te laten behouden en toe te laten voegen aan het eigen vermogen tot een maximum dat nog voldoet aan de fiscale wetgeving (VPB).

Reservevorming is voor het verzelfstandigde Sportbedrijf van essentieel belang. Het Sportbedrijf heeft de intentie om een positief exploitatiesaldo te reserveren in een algemene reserve. Het doel is om zo onafhankelijk mogelijk van de gemeente te zijn en als BV zelfstandig te opereren.

5.3 Bevoorschotting subsidie

Een voldoende liquide positie is voor een zelfstandige stichting van belang. Een goede liquiditeitspositie maakt het voor de stichting eenvoudiger om investeringen te doen en geeft zekerheid (o.a. in de transitieperiode) ten aanzien van betalingsverplichtingen vanuit de normale bedrijfsvoering.

Een voldoende liquide positie van het sportbedrijf kan door de subsidiebedragen te bevoorschotten. Voorstel is om het subsidiebedrag in januari en juni in twee gelijke termijn als voorschot uit te keren. Dit moet voldoende zijn om aan alle normale betalingsverplichtingen te voldoen.

5.4 Financiering

Ten behoeve van de jaarlijkse lasten van investeringsgoederen wordt op basis van de huidige activa en investeringsplanning in de subsidie aan de BV voldoende budget opgenomen. Voor de aanschaf is echter kapitaal nodig. In principe dient de BV zelf te zorgen voor financiering. Het is echter mogelijk dat de BV niet in staat is voldoende kapitaal aan te trekken. Garantstelling door gemeente kan het aantrekken van vreemd vermogen vergemakkelijken. Wanneer duurzame exploitatie van de gemeentelijke sportvoorzieningen ook met garantstelling onmogelijk blijkt, kan de gemeente zelf zorgen voor financiering in de vorm van een lening aan de BV ten behoeve van de investeringen.

5.5 Fiscale aspecten

Ten aanzien van de BTW en VPB is extern advies ingewonnen. Uitgangspunten daarbij zijn:

1. de aandelen in de BV zijn volledig en voor de volle 100% eigendom van de gemeente;
2. de aandelen in de BV zijn bij de gemeente voor de Vpb niet toe te rekenen aan een belaste onderneming;
3. "Treasury" kwalificeert voor de Vpb niet als een belaste onderneming.

Wanneer deze uitgangspunten wijzigen zal het ingenomen standpunt ten aanzien van de BTW en VPB (kunnen) wijzigen.

BTW

De subsidie die de gemeente aan het verzelfstandigde Sportbedrijf verstrekt, wordt belast met 21% btw. De over de subsidie verschuldigde BTW kan worden gecompenseerd bij het BTW compensatiefonds.

Hierop is één uitzondering van toepassing en dat is het aandeel van de subsidie welke betrekking heeft op de vergoeding voor het gebruik van de sportaccommodaties door scholen. Hierop kan de Belastingdienst stellen dat daarop geen recht op compensatie bestaat. Wanneer de belastingdienst dat standpunt inneemt zal voor dat aandeel de BTW een kostenpost vormen. Omdat het gebruik van de scholen gekwalificeerd kan worden als "het geven van gelegenheid tot sportbeoefening" door het Sportbedrijf aan scholen" zou het lagere BTW-tarief van 6% gehanteerd kunnen worden. Hierover dient nog wel afstemming plaats te vinden met de belastingdienst.

VPB

Subsidies en diensten. Zolang de aandelen van de sportvereniging voor de volle 100% in handen zijn van de gemeente (vooralsnog de situatie), is de quasi-inbestedingsvrijstelling van toepassing bij de sportvereniging. Bij de gemeente is onder deze omstandigheden de interne vrijstelling van toepassing. Beide vrijstellingen strekken ertoe de voordelen vrij te stellen voor activiteiten die louter over en weer plaatsvinden ten behoeve van de gemeente resp. de vereniging.

Ontvangen (geconditioneerde) subsidies waar in meer of mindere mate een tegenprestatie jegens de gemeente tegenover staat, vallen onder de quasi-inbestedingsvrijstelling. Deze zijn niet toe te rekenen aan de activiteiten ten behoeve van derden. Het vrijstellen daarvan valt binnen doel en strekking van de vrijstellingen die beogen de winst te bepalen alsof de gemeente de activiteiten zelf zou uitoefenen. De subsidies zijn in dat kader op één lijn te stellen met - onbelaste - vergoedingen uit de algemene reserves.

Conclusie: Geconditioneerde subsidiëring (zoals wij beogen) is vanuit een VPB-perspectief een op zich risicoloze en neutrale vorm van financiering. Het zal niet leiden tot winstneming bij de sportvereniging of de gemeente. Evenmin leidt het tot (extra) aftrek bij de vereniging.

Financiering van de B.V.

De VPB kent een ruim winstbegrip. Tot de winst worden gerekend de gezamenlijke voordelen die, onder welke naam en in welke vorm ook, worden verkregen uit de onderneming. Al hetgeen zich afspeelt in de kapitaalsfeer van de vereniging behoort daar niet toe. Dat betekent voor de vereniging dat stortingen door de aandeelhouder (de gemeente) op de aandelen niet tot de winst worden gerekend. Terugbetalingen van kapitaal aan de aandeelhouder komen niet ten laste van de winst. Hetzelfde geldt voor betalingen van dividend, deze komen evenmin ten laste van de winst. Voor de gemeente geldt het omgekeerde, zij het dat kapitaalstortingen en –ontvangsten überhaupt buiten de belaste sfeer blijven zolang de aandelen in de Sportvereniging niet tot een belaste onderneming zijn te rekenen.

Conclusie

- Financiering met kapitaal is vanuit een VPB-perspectief een op zich risicoloze en neutrale vorm van financiering. Het zal niet leiden tot winstneming bij de sportvereniging of de gemeente. Evenmin leidt het tot (extra) aftrek bij de vereniging.
- Subsidies leiden niet tot een winst, of omdat deze kwalificeren als (informeel) kapitaal of omdat deze onder de quasi-inbestedingsvrijstelling vallen.

Garantstelling

Uit een oogpunt van financiering kan de gemeente besluiten garanties te geven of zich borg te stellen. De gevolgen hiervan voor de VPB spelen zich op het niveau van de gemeente en dan in het bijzonder op het

gebied van de deelnemingsvrijstelling. Dit is echter niet aan de orde zolang de aandelen in de sportvereniging niet aan de belaste sfeer van de gemeente kunnen worden toegerekend. Het enkel garant of borg stellen leidt in beginsel niet tot belastingplicht.

Conclusie

- Het garant of borg stellen heeft in beginsel geen gevolgen voor de VPB.

Tenslotte

Het is van belang om tijdig afstemming te zoeken met de Belastingdienst. Zowel met de inspecteur van het Sportbedrijf als met onze inspecteur. Aan de compensatie van btw worden immers eisen gesteld, onder meer op het gebied van facturering.

6. Risico's en Kansen

a) *Afbouw overhead*

De gehanteerde methode voor afbouw van de overhead leidt tot een uitkomst die nog te beïnvloeden is. Bij het opmaken van de financiële paragraaf zijn onderhandelingen nog gaande (budget ICT) of moeten nog worden opgestart (plaatsingsproces personeel). De inschatting die in paragraaf 4.3 is gemaakt kan als minimum-variant worden aangemerkt v.w.b. het personeel worden aangemerkt en maximum voor wat betreft de kosten van ICT

b) *Toezicht*

Organisaties waar de gemeente in deelneemt en waar de gemeente (mede-)eigenaar van is, kunnen in de problemen komen. In het ergste geval zal de gemeente worden aangesproken om exploitatieverliezen bij te passen en/of bijvoorbeeld herstelacties opstarten om de balanspositie te verstevigen. Dit risico kan zich altijd voordoen. Door het toezicht op de gemeentelijke deelnemingen goed te organiseren verwachten wij signalen snel op te vangen waarmee de gemeente in staat moet worden gesteld om tijdig te sturen op dergelijke risico's.

c) *Decentralisaties*

De samenleving is volop in beweging en de decentralisaties in de zorg, jeugdhulp en participatie vragen om passende oplossingen om de transformatie echt vorm en inhoud te geven. Uit onderzoeken / publicaties komt naar voren dat men van sport een belangrijke preventieve werking verwacht binnen de jeugdhulp omdat daarmee ook echt "de trap af-beweging" gemaakt kan worden. Voor het Sportbedrijf liggen hier wellicht kansen om plannen i.s.m. betrokkenen binnen de Jeugdhulp te maken.

d) *BTW*

Er is een risico van kostenverhoging welke verband houdt met het aandeel van de subsidie in verband met de vergoeding voor het gebruik van de sportaccommodaties door scholen. Hierop kan de Belastingdienst stellen dat daarop geen recht op compensatie bestaat. Wanneer de belastingdienst dat standpunt inneemt zal voor dat aandeel de BTW een kostenpost vormen. Omdat het gebruik van de scholen gekwalificeerd kan worden als "het geven van gelegenheid tot sportbeoefening" door het Sportbedrijf aan scholen" zou het lagere BTW-tarief van 6% gehanteerd kunnen worden. Hierover dient afstemming plaats te vinden met de belastingdienst.

e) *Fictie irt de IGUO*

Om frictiekosten bij verzelfstandigingen zoveel mogelijk te voorkomen is vastgesteld om gedurende een periode van twee jaar gedwongen winkelnering bij de IGUO en/of de gemeente Arnhem van toepassing te laten zijn. Indien deze verplichting in praktische zin niet uitvoerbaar is en de voordelen niet meer opwegen tegen de nadelen dan is de verzelfstandigde organisatie verplicht om voor de opbouw van de nieuwe

ondersteunende functies (overhead) personeel van de gemeente Arnhem over te nemen. Het kan ook zijn dat een combinatie van beide varianten aan de orde is.

Voor een nadere toelichting op het onderwerp wordt hier verwezen naar de collegenota 'beperken frictiekosten als gevolg van verzelfstandigingen'.

Uitvoering

Na besluitvorming zal het Sportbedrijf Arnhem de tweede helft van 2016 besteden aan de implementatie van de verzelfstandiging, zodat de BV per 1 januari 2017 operationeel is. De voorbereidingen hiervoor zijn gestart.

Met ingang van 1 januari 2017 staat het SB op eigen benen.

Communicatie

Sinds 2012 (na de organisatieverandering) wordt er structureel over de verzelfstandiging gecommuniceerd met de medewerkers van het Sportbedrijf (de voornaamste doelgroep) en andere direct betrokkenen. Dat gebeurt via een nieuwsbrief, aangevuld met personeelsbijeenkomsten, team- en afdelingsoverleggen en kleinere bijeenkomsten en gesprekken. De medezeggenschap heeft daarnaast een eigen communicatietraject met het personeel.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Verzelfstandingsovereenkomst
- Statuten BV Sportbedrijf
- Bedrijfsplan Sportbedrijf Arnhem + bijlagen (waaronder de beleidsopdracht)
- Specifiek Sociaal Statuut + CAO
- OR-advies + beantwoording bestuurder
- Risico-analyse
- Concept-huurovereenkomst / demarcatielijst / Service Level Agreement

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Besluit van

Documentnummer

2016.0.032.322

Zaaknummer

2014-12-00705

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 juni 2016, Cluster Stadsbedrijven nummer: 2016.0.032.320;

gelet op artikel 147 en 189 van de Gemeentewet

besluit:

1. In te stemmen met de verzelfstandiging van het Sportbedrijf Arnhem op 1 januari 2017.
2. In te stemmen met de financiële consequenties van verzelfstandiging zoals verwoord in de financiële paragraaf en deze te verwerken in MJPB 2017-2021.
3. In te stemmen met de tekst van de concept verzelfstandigingsovereenkomst, en in te stemmen met de machtiging van de wethouder Sport om deze overeenkomst op ondergeschikte punten te wijzigen.
4. In te stemmen met de tekst van de statuten, en in te stemmen met de machtiging van de wethouder Sport om deze statuten op ondergeschikte punten te wijzigen.
5. Kennis te nemen van het bedrijfsplan Sportbedrijf Arnhem.

De griffier,

De voorzitter,